

examens resultat. Lämpligare än detta torde vara, att en kontrollerande Studentexamen vid Universitetet skulle fortfa, utan rättighet likväl för examinatorerna att tillbakavisa examinanden, men med skyldighet att, om hans kunskaper befinnas underhaltiga, derom genast anmäla. Hvar? frågar man. Med ledning af Gymnasii och Skolordningen finna vi ingen annan auktoritet, hos hvilken denna anmälan borde ske, än Biskoparna eller kanske hellre Kejsrerliga Senatens Oeconomie Departement, som numera utgör högsta auktoritet äfven vid bestämmande af Lärokurser och Läseordningen för Elementarläroverken. Om då den gifna följden af en sådan anmälan vore aktion mot den Rektor, hvilken utfärdat abiturientbetyget, samt hans inkallande, för att jemte examinatorerna vid Universitetet anställa ny examen med de ifrågavarande lärjungarne, inför en i detta afseende tillförorordnad nämnd, så kunde väl knappt någon mera verksam kontroll finnas. Visst kunde det inträffa, att obehaget af en anmälan skulle afböja denna vid en eller annan anledning. Men om en sådan också icke skedde lika lätt, som ett examensprof ogillas eller ett betyg förändras, så vore derpå säkert intet förloradt. Den omtanke för Universitetets bästa bör man väl förutsätta hos dessa lärare, att anmälan skulle af dem göras, i händelse verkligt behof påkallade densamma.

10

20

Vi sluta denna artikel med ödmjuk erinran, huru viktigt det är, att just nu, vid Elementarläroverkens reorganisation, äfven ordna dessas förhållande till Universitetet på ett sätt, som icke åter nedrifver allt det, man nu så ifrigt bemödar sig att uppbygga. Ty så länge det närvarande förhållandet mellan Universitetet och Elementarläroverken består, skall hvarje förbättring i dessas ordning göras relativt onyttig.

98 FINSK-SVENSK LITTERATUR.

30

Litteraturblad till Saima 2. V 1844

I. JOUKKAHAINEN, LÄSNING I VEXLANDE ÄMNER UTGIFVEN AF ÖSTERBOTTNINGAR I H. 1843.

Icke för att anmäla denna skrift, som redan länge varit känd af den läsande allmänheten, också icke för att i det enskilda granska dess innehåll hafva vi här upptagit dess titel. Ty såsom läsaren redan af Saimas föregående Litteraturblad torde funnit, utgör icke kritiken deras hufvudsyfte. Utrymmet skulle göra denna alltför ofullständig eller tvinga till ett aldeles godtyckligt val mellan utkommande skrifter. De litterära företeelser, på hvilka vi tagit oss frihetens fästa läsarens uppmärksamhet, hafva blott tjenat till utgångspunkt för en allmän betraktelse öfver de ämnen, den ifrågavarande skriften afhandlat. »Vexlande Ämnen» synas nu väl föga egna sig för sådana betraktelser. Dock våga vi tro, att den värde läsaren, äfven i afseende å en skrift af detta innehåll, med oss skall finna dem påkallade och för tiden viktiga.

40

Titel och företal lemna redan ämnen nog till betraktelser, då de framställa skriften såsom härfluten från en förening mellan flera bland Universitetets yngre medlemmar. Väl uppträda i detta häfte bland de unga den åldrige barden *Franzén*, *Runeberg* och i större delen af dess innehåll *Cygnæus*, af hvars författareskap allmänheten sett förstlingarne redan för ett tiotal år tillbaka. Men dessa namn kunna alla anses inflätade för att göra de ungas första uppträdande mera välkommet hos allmänheten. Billigt frågar man likväl efter dessa unga författare. Utom de nämnda finnas här namnen *Stenbäck* och *Topelius*, det förra

50

också sedan lång tid tillbaka icke obekant, det sednare, fastän icke nämndt, likväl i ett par år känt såsom hufvudredaktörens för Helsingfors Tidningar.

Denna sammansättning af namn skulle lätt anses mera vittna om ett vanligt bokhandelsföretag, till hvilket förläggaren samlar bidrag här och der. Det är visst sannt, att de uppräknade alla äro Österbottningar. Men äfven detta är en blott tillfällighet, uti hvilken man visst icke kan söka någon anledning till utgifvandet af ett gemensamt opus.

10 Man skall säga oss: anledningen till utgifvandet kan vara likgiltig, endast innehållet är dugligt och godt. Vi medgifva det, om skriften genast uppgifver alla anspråk att vara, hvad den enligt eget tillkännagifvande skall vara. Det är en förening af unga män, som här skall uppträda. Man har således skäl att vänta icke blott unga nya namn utan, hvad mera är, en ung anda, nya åsigter, nya sträfvan.

Finns icke dessa, lefver hos de unga ingen varm öfvertygelse, som vill bana sig en väg, saknar deras förening till gemensamt arbete ett gemensamt mål, så är den redan i sitt upphof död. »En skrift, fortsatt t. ex. ett århundrade eller mera,» »utvisande hvad bättre lottade naturer ibland en del af Finska Universitetets ungdom tänkt och känt,» 20 skulle, såsom i företalet till Joukkahainen yttras, erbjuda intresse, om den verkligen hos hvarje uppträdande generation sjelf ådagalade ett intresse. Det är öfverhufvud blott på detta vilkor, allmänheten kan hysa deltagande äfven för en ung författares första försök, som det är honom tillåtet att inför denna allmänhet göra sina studier. Saknas hos honom sjelf ett bestämdt mål och ett varmt intresse för detta, så förblir äfven allmänhetens deltagande ljumt, kanske kallt. Så synes detta oss hafva yttrat sig i afseende å Joukkahainen, och detta bevisar omvändt, att nämnda lefvande intresse hos utgifvarena saknats. Landets offentliga blad hafva pligtskyldigast åt skriften egnat fåordiga, ljumma 30 anmälanden, med synbart bemödande att undvika all kritik. Få personer äfven bland de få, som läsa, ega skriften, och ännu färre tala om densamma. Och är väl detta det sätt, på hvilket »en del af Universitetets ungdom,» den yngre generationens representanter, vid deras första uppträdande böra mottagas? Skall den af kritiken behandlas med ett medlidamt öfverseende? Om någonsin, så gäller väl för den, att strid är lif. Sjelfva frånvaron af en polemisk riktning å dess egen sida utgör redan ett bevis för saknad ungdomlighet och har kanske påkallat det bemötande skriften rönt.

Vidt och bredt ser man stundom oreras öfver nödvändigheten att 40 icke med sträng kritik nedslå en nybörjande författare. Men ingen kritik är mera nedslående än den öfvermodigt skonsamma – om icke tystnadens ännu mera dödande. Hvem behöfver väl mindre skonsamhet än ungdomen, hvars alla krafter först genom motståndet frammanas, hvars sanna uppfostran det är att kämpa och strida. Må kritiken blott slå till; den ungdom, hos hvilken något dugligt lefver, skall förr eller sednare hafva bragt den till tystnad och under striden intagit en fast ställning för sin verksamhet.

Äfven om våra här yttrade anmärkningar hade någon vigt för utgifvarena af Joukkahainen, tro vi således, att de icke skola verka 50 något emot skriftens fortsättning. Ty en mera utmärkande fortsättning kan lätt bero endast af ett *sapere aude*. Hvarje menniska är mer eller mindre insnärjd i fördomarnes band, ungdomen i de ärfda, ålderdomen i sjelfgjorda. För att ifrån dem befria sig, fordras något mera än att aflägga tron på spöken. Deremot finnes hos den välartade ungdomen lefvande kärlek för sanning och rätt. Det kommer blott derpå an, att

gifva denna kärlek ett bestämdt mål. Men detta sker icke utan tviflets fara och tankens och forskningens möda. Inneboende tröghet och nöjet att stadna vid ett sväfvande obestämdt känslösvall hindrar ofta det unga sinnet att fatta sin egen kallelse, att utforska sin själs begär. Mången med varm håg lefver och dör, utan att någonsin hafva vetat, hvad han vill. Det är fördomarnes makt, som bundit honom, som ledt honom att motvilligt krypa fram på den tusen gånger trampade stråten, i stället för att bana en ny väg för den menckliga odlingens framgång.

Bland de fördomar, hvilka fängsla den i vetenskapen framåtsträfvande ungdomen i Finland, stå i främsta rummet den Akademiska slentrianen och Tyskeriet. Den förra inger en barnslig förnöjelse öfver ett högre examensbetyg, en gillad Chria, äfven om denna kallas för Akademisk Dissertation, öfver vetenskapliga storverk, sådane som några skrala Tidningsuppsatser, någon upptäckt rörande den ena eller andra pastorns eller assessorns lefnadsdata, någon haltande, råbarkad metrisk öfversättning o. s. v., för att icke anföra särskilda exempel ur hopen, sårande för vederbörandes egenkärlek. Med dylika storverk åtnöjer sig mängden. Men om de äfven af den lärda areopagen belönas med loford, ja med litterära understöd och i vederbörlig ordning med tjänster, så våga vi anse, att allt detta icke ger det värdelösa något värde. Sker någongång ett undantag, och ett arbete ser dagen, som förtjenar kallas vetenskapligt, så gjutes detta i den välbekanta Tyska skolastiska formen, i hvilken sträfvandet efter sanning och verklig upplysning begrafves. Ett halft dussin pedanter tråka kanske igenom den konstgjorda vildmarken. Författaren är ett ljus, lysande i den mon skriften är tjock genom arktal, och om han genom ett smickrande bref förmår en Tysk att nämna dess tillvaro i en tidskrift och beledsaga anmälan med ett platt resonnerande i skriftens ämne eller i något annat, hur det faller sig, då tillhör författaren seklets stora män. Sak samma är, om meritförteckningen upptager en uppsats, införd i någon lärd societets handlingar att med dem äfven läggas *ad acta*. Det är ett småsinne, som aldrig betänker, att *hvarje* Tysk Doctor, hvilken tagit penna i hand för att belasta den vetenskapliga litteraturen med ett nytt titelblad, är en dylik stor man, åtnjutande samma litterära ära – att med sitt snilleverk läggas *ad acta*.

Ungdomen är rik på förhoppningar. Det kan derföre blifva den lättare att ställa ett högt mål för sina sträfvanden. Lätt begripligt borde det äfven vara, att ingen är sann vetenskapsman, som icke verkligen fört vetenskapen framåt, så att han gjort sin stämma hörd af den Europeiska lärda Republiken, och att frukten af hans arbete af den upptages såsom en vinst för vetenskapen, ingår i dennas allmänna historia. Allt vädjande från denna fordran är en tom undskyllan för bristande håg och bristande krafter.

Det gifves väl en litterär verksamhet utom denna, att nemligen meddela ungdomen och den litterärt bildade allmänheten någon kunskap om vetenskapens resultat. Äfven den fordrar sitt varma intresse och frihet från fördom. Ty lätt förfaller man äfven här till det småaktiga och begrafver det enda gagneliga i ett formväsende, som skall föreställa lärdom, då i sjelfva verket den högsta lärdom i detta hänseende bevisas genom att klart och utan lärd tillrustning framställa, hvad som framställas bör. Det fordras också fördomsfrihet för att inse, hvad som i en nationssätt att tänka och handla strider emot samtidens vunna upplysning, för att i vederläggandet der af kunna gifva det vetenskapliga meddelandet en praktisk användning.

Vid båda dessa slag af litterär verksamhet lida vi, den Germaniska

bildningens vasaller, mera än tillbörligt af den Tyska vetenskapens närvarande skolasticism och formväsande. Befrielse ifrån detta vinnes i någon mon, om vi frisäga oss från det inbillade åliggandet att tråka igenom alla de specimina, Tyska bokhandeln kringsprider, och i stället förvärfva någon kunskap om Frankrikes vetenskapliga bemödanden. Det borde icke vara oss någon hemlighet, att en stor del af den Tyska vetenskapliga litteraturen består i profstilar för erhållande af docenturer och professioner vid Universiteterna, hvilka skrifter der lika lieta läsas, som hos oss vårt Universitets disputationer, ehuru de finnas på

10 de lärdas hyllor och med ledning af innehållsregistret vid tillfälle begagnas, om också blott för att öka den lärda apparaten. Vid dessa förnötes dock hos oss en ung mans bästa tid, och flertalet hinner aldrig betänka, hvad det vet och förmår meddela andra, af idel ifver att ordentligen absolvera genomläsningen af dylika produkter, försjunkande så i ett verkligt litterärt storäteri med thy åtföljande ändelig indigestion och oförmåga till all god verk.

Äfven för dem, hvilkas håg och fallenhet kunde leda dem till den sköna litteraturen, finnes mången fördom att öfvervinna. För den ädla diktkonstens yngre idkare är t. ex. Runebergs namn en koloss, som nedtrycker all deras sjelfständighet. Man har sett en och annan gryende talang sålunda uppträda och förfalla till matta imitationer. Kanske skulle äfven här ett *sapere aude* gifva större framgång. Poësiens historia borde lära, huru litet vår af reflexionen styrda tids konstigt fogade förhållanden är egnade att uppfostra en episk skald, och den sköna konstens vetenskap visar, att idyllen för sig icke står högt såsom skaldeslag. I vår tanka borde ingen, som med sig känner en sann poetisk kallelse tveka, att dramat, likasom det står högst bland all poësi, äfven är det hvaraf denna tid göres behof, för att deri återfinna

20 sina mäktiga sträfvanden. Af Lyrisk går en qväfvande flod öfver alla Europas länder. Men få äro exemplen på en utmärktare modern lyriker, hvilken icke tillika skulle egt någon dramatisk förmåga. För den åter, som icke är kallad till det högsta, bjuder romanen en rik verksamhetskrets. Dock äfven här tro vi oss stöta på en fördom. Eller monne man icke hos oss skulle nästan blygas att vara Romanförfattare? Hvadan skulle det eljest komma, att vid den rika väckelse, som till detta författareskap finnes, icke ens ett försök blifvit gjordt att för romantiska skildringar begagna landets egendomliga folklif och nationens många heroiska strider och lidanden.

Men läsaren skulle tröttnas af flera anföranden i denna väg. Vår afsigt har endast varit att antyda, huru erfarenheten lärt oss, att bland Universitetets ungdom många goda anlag tillbakahållas af bristande mod att fatta ett högt mål, andra småningom förtäras i det lilla och obetydliga. Det kan vara för tidigt att afgöra, huruvida Joukkahainen bör anses lemna bevis för detta påstående. Kanske skola blifvande Häften vitna för ett annat förhållande.

40

Med glädje vilja vi erkänna, hvad äfven i förevarande Häfte finnes intygande någon grad af ungdomsrörlighet. Härtill räkna vi de patriotiska utjgutelserna i en ungdomssång af Franzén, i H:r Stenbäcks poëm »Mitt Finka Fosterland» och i H:r Topelii tal »om Österbotten».

50 Hos de tvenne sistnämnda röjer sig likväl denna anda högst olika. Sitt »Finska Fosterland» återfinner sångaren blott i de undångömda hyddorna upp i höglandets skogar. Talaren åter ser stora fördelar upprinna ur Svenskars och Finnars ömsesidiga inverkan på hvarandra t. ex. i »Österbotten» och prisar de förras kolonisation i landet såsom en verklig välsignelse. Det fosterländska har sålunda, finner man, en

aldeles olika betydelse hos dessa båda författare. Den sednare finner det just der, hvarest den förre säger sig fåfängt hafva sökt detsamma. Han anar tillvaron af en fosterländsk anda, som vill afskudda den Svenska bildningens tryckande band, och – ser deruti en poetisk öfverdrift, en följd deraf, att medvetandet om den Finska nationaliteten är »nyvaknadt.»

Talaren yttrar sig i dessa hänseenden så dunkelt, att det icke kan afgöras, om han hit äfven räknar yrkandet på Finska språkets rätt framför det Svenska, på den plats detta nu inkräktat. Vi tro oss likväl ega skäl förmoda, att han erkänner denna rätt, ehuru det alltid måste anses för ett fel att i ett tal sådant som det ifrågavarande icke bestämdt och kraftigt hafva uttalat densamma. Vi vilja dock lemna detta derhän, för att pröfva vigten och gagnet af den förändring, talaren anser båda folkens nationallynne genom den ömsesidiga beröringen hafva undergått. Lätt finner läsaren, att denna fråga i andra rummet utgör hufvudsakliga föremålet för denna artikel.

En vigtig auktoritet finnes mot, hvad H-r Topelius i detta hänseende anser för det rätta; nemligen Montesquieus. Han säger: »Om det skulle gifvas en nation, som hade ett sociabelt lynne, hjertats öppenhet, lefnadslust, smak och lätthet att meddela sina tankar, som vore liflig; behaglig, glädtig; stundom oklok, ofta obetänksam, men derjemte egande mod, ädelmod, frimodighet och en viss ömtålighet för hedern; så borde man icke söka genom lagarne lägga band på dess seder, för att icke störa dess dygder. Om karakteren öfverhufvud är god, hvad betyder det väl, att den äfven har några svagheter?» Den djuptänkande mannen ansåg således nationallynnet (*l'esprit général*) för en så ömtålig sak; att han till och med försvarade dess fel, hellre än att genom dess förändrande utplåna dess dygder. Också gifves det en nation i Europa, Engelska nationen, hos hvilken man, jemte beundran för dess utmärkta lagar och den sundaste bildning, förvånas öfver de största orimligheter både i lagstiftning och seder. Betraktar man dessa sednare närmare, t. ex. lagens öfverseende med sjelfmord, mannens af lagen medgifna rättighet att sälja sin hustru, boxningar, tuppfäktningar, vadraseriet och dessa tusen egensinniga Engelska infall, så tro vi, att man skall finna dem alla hafva rot i samma nationallynne, som gör Engelsmannen till den stoltaste och sitt fädernesland mest älskande nation i Europa. Väl må man antaga, att deras ömtåliga kärlek till frihet och personligt oberoende verkat för bibehållande af gamla lagar, seder, vanor och ovanor, men likaså öfvertygad torde man kunna vara, att Englands lagstiftare insett visheten i Montesquieus anförda lärdom, redan förrän den af honom uttalades.

Skulle också dessa och dylika auktoriteter icke finnas, så lärer eftertanken lätt, att inympandet af den ena nationens lynne och fallenheter på en annan, när det kan ega framgång, måste verka upplösande på denna. Det är också aldrig under inflytandet af en enda nations öfverlägsna makt och kultur, som nationaliteten hos den underlägsna utvecklar sig. Föga vigt ligger också derpå, att den ena nationen lånar något af den andra. Noga taget finnes hos ingen särskild nation ett enda företräde, som förtjenade att af en annan upptagas. Nationerna äro visserligen i afseende å hvarandra de förmedlare, i förhållande till hvilka hvarje särskildt folk eröfrar kulturens välgörningar. Men det är icke till den ena eller andra nationens bildning, dess sätt att tänka och handla, en nation bör sträfva, utan målet för dess sträfvande är delaktighet i mensklighetens allmänna bildning, hvilken nationen sjelfständigt bearbetar, för att ytterst sjelf uppträda såsom

denna bildnings sanna målsman.

Förvänt synes det derföre oss, och säkert mången med oss, att anse kolonisationer från ett fremmande land vara en verklig lycka för det folk, bland hvilket de nedsätta sig. Att nationer icke genom sådana inympningar af fremmande skott upprätthållas, derom torde historien nogsammt bära vittne. Hvarje folks dunkla instinkt säger det redan, att detta är det mest verksamma medel för dess upplösning, och fädernejorden har derföre i alla tider hos alla folk ansetts som ett heligt arf, af hvilken endast utrymmet för en graf borde beviljas den besittningslystna fremlingen.

10

Tillämpningen af det anförda på de förhållanden; om hvilka här närmast är fråga, kan verka att det synes vara ett hårdt tal. Säkert gifves dock icke mången, som icke erkänner sanningen deraf i allmänhet. Må man då uppsöka allt det mildrande; som påfinnas kan; för att lungt och manligt bära det engång gifna och oundvikliga, utan att derföre för sig dölja sanningen i dessa förhållanden. Eller huru vill man väl påstå, att det icke för Finland i närvarande stund varit önskligare, att nationens språk äfven varit dess bildnings, samt att hela landets befolkning tillhört samma folkstam och egt samma språk? Nå väl. Förhållandena öfverensstämma här såsom ofta i verlden icke med önskningarne. De lägga till och med ännu stora hinder i vägen för dessas framtida förverkligande. Men bör man derföre uppgifva allt hopp? Eller bör icke landets Svenska befolkning, de mera så väl som de mindre bildade, lära sig inse, att dess bestämmelse är att småningom smälta tillsammans med den Finska stammen och derigenom försona den oförrätt denna lidit? Vi våga tro, att den tidpunkt icke är aflägsen, då hvarje bildad skall erkänna nödvändigheten häraf, och tiden skall äfven vänja de mindre bildade vid denna föreställning, i den mon den Finska allmogens stigande bildning alltmera närmar den till den Svenska.

20

30

Men låtom oss återgå till H-r Topelii bevis för den förmonliga vaxelverkan mellan de båda stammarna i Österbotten, hvilken han äfven synes betrakta såsom en typ för deras inflytande på hvarandra öfverhufvud. Summan af densamma innefattar T. deri, att den Svenska stammen skulle meddelat den Finska något af sin rörlighet, djershet och företagsamma anda, men deremot af denna erhållit i utbyte allvar, ihärdighet och djupare religiöst sinne. Huru ringa grund förefinnes att härtill sluta, lärar oss blott en flygtig blick öfver till vestra kusten af Bottniska viken. Norrlänningen och Vesterbottningen spelar här samma rol, som Österbottningen på den motsatta stranden. Han är bland Svenskarne utmärkt för sin djupa religiositet, sitt allvar och sin dermed förenade drift och företagsenhet. Från Finland hafva säkert icke de förstnämnda egenskaperna blifvit till dem införda. Läseriet och pietismen hafva hos dem varit hemmastadde; långt förrän någon allvarligare religiös rörelse uppstod i Finland, så att den egentliga paroxysmen hos dem redan är förbi, och endast de välgörande följderna visa sig i ett till eftertanke väckt och öfver stundens små sträfvanden höjdt sinnelag. – Till denna likstämmighet synes liknande naturförhållanden och samma sociala ställning åtminstone hafva bidragit. På båda sidor om hafven manas befolkningen af detta och af de talrika floderna; som utgöra deras farvägar, till en mångfaldig och rask verksamhet utom jordbruket. På båda sidor har jorden varit odlarens egendom och bidragit att bilda hans sjelfständiga sinnelag. Naturens företeelser äro ock i den höga nordn mera storartade. Den långa milda sommardagen; den lika långa stjernklara vinternatten; den snabba öfvergången från vinterköld

40

50

och snö till en om icke rik likväl kraftigt fortgående grönska, blomning och skörd – allt detta bidrager i vår tanka att väcka det religiösa sinnet. Vare likväl hur som helst med dessa här angifna orsaker; de andliga företeelserna; äro likväl på hafsvikens båda sidor desamma. Och detta bevisar nogsam, att de icke på den östra sidan hafva sin grund i Svenskars och Finnars sammanträffande.

Likväl skilja sig de tvenne strändernas befolkning i en punkt och denna högst vigtig. Den Svenska Norrlänningen och Vesterbottningen är äfven utmärkt genom sin sedliga vandel och sitt redliga väsende. Finska Österbottningen deremot, har i vissa socknar erhållit och förtjenat en motsatt utmärkelse, såsom äfven H-r Topelius omnämner. Men han har glömt det, att dessa socknar äro förnämligast *de, som gränsa till de af Svenskar bebodda*. Sådant är förhållandet i Vasa län, sådant också kring Torneå. I afseende å folkets allmänna lynne märkes äfven i Nyland detta menliga inflytande af grannskapet. Samma erfarenhet har man gjort i afseende å alla gränstrakter – nemligen mellan olika folkstammar och, vi tro det, förnämligast mellan dem, som stå på en olika grad af bildning.

Vissertligen har den gamla förklaringen öfver detta förhållande, nemligen lättheten för en gränsbo att undgå lagens näppst, någon giltighet. Men det är icke känt att mellan de angränsande rikena afslutade karteler förbättrat förhållandet. Alltför litet har man deremot afsett den sedlighetens fasta rot, som finnes i en oförfalskad nationalitet. Ty hvad skulle väl för hvarje generation lära och predikan förmå verka, om icke den fasta seden, med alla dess vanor och ovanor, skulle binda menniskan vid hvad rätt är? – Ju lägre ståndpunkt af bildning hon befinner sig på, desto mindre tål hon rubbningar i den ärfda seden. Hvarje nation förändrar och utbildar den dock under tidernas lopp genom ett för stunden omärkligt inflytande från vetenskapens och de företrädesvis bildades sida. För en nationsutveckling är denna väg den naturliga. Men bringas massan i en fortfarande omedelbar beröring med en fremmande folkstam, isynnerhet om dennas bildning står någon mon högre, så synes oss all erfarenhet vittna, att frukten häraf blir den mindre bildades förderf. Den förra har icke nog solid bildning att meddela, den sednare icke förmåga nog att omedelbart mottaga densamma. Denna stadnar derföre vid en yttre härmning, som likväl rubbar dess säkraste fäste, det ärfda nationela sinnelaget, både tänkan-dets och handlingens.

Ehuru vi på nu anförda grunder måste anse H-r Topelii åsigtter väsendtligen oriktiga, vilje vi likväl gerna erkänna värdet af de många anmärkningar ämnet i öfrigt föranledt. Det förra skulle vi anse bero af de fördomar, på hvilka vi i början af denna uppsats fästat uppmärksamheten. Ty redan valet af ett så inskränkt ämne som förhållandet mellan tvenne folkstammar i en enda provins måste inskränka bedömandet. Skulle deremot detta gällt förhållanden af detta slag i allmänhet, jemte en tillämpning till den ifrågavarande lilla kretsen, hade kanske H-r T-s afgörande utfallit annorlunda. Ämnets rikedom hade kanske då framkallat en mera betydande skrift och ledt författaren till omfattande forskningar. Må H:r T. icke illa upptaga dessa yttranden. De uttrycka icke fordran på något mera för det tillfälle, då talet hölls. Och om de innebära först den önskan, att fosterländska förhållanden öfverhufvud borde mera fördomsfritt betraktas af den yngre generationen, sedan, att ett i sig viktigt ämne icke borde bortkastas i ett litet tal, utan gifva väckelse till större litterära företag, så torde inses, att de gälla saken i allmänhet icke en enskild företeelse.

Stenbäck's förnämsta, varma och vackra skaldestycke i denna samling hafva vi redan nämnt. Vid de stycken, med hvilka Franzén ärat densamma skickar sig kanske icke att göra några anmärkningar. H-r Cygnæus har äfven genom sin oböjlighet i förhållande till kritiken förvärfvat sig ett visst anspråk att slippa densamma. Af honom finnes här dock en synnerligen enkel, frimodig och hjertlig dikt: »Vid en ynglings graf.» Men det ojemförligt sköna skriften innehåller, är »Kung Fjalar» 1-sta sängen af Runeberg. Sedan Elgskyttarne har föga något så storartadt flutit ur hans skaldeåder, och det är med verklig glädje man finner, att han här anslagit en alldeles ny tonart. Må blott fortsättningen kunna vidmakthålla det intryck, denna början gör, Ty den tillhör, oakadt formen, mera dramat än epos eller romansen. För nöjet att få säga ett *interdum dormitat*, yttra vi det starkaste tvifvel, huruvida orden »Hugstore», och »Midvintern,» »Frejdstore,» »Fejd-vane» kunna få gälla för amphibrachys i stället för daktyler, samt anmärka hyperkatalektiska verser i samma andra vers, der nyssnämnda ord förekomma, uti 3 och 36-te stroferna.

LÄROBOK I ARITHMETIKEN AF S. J. FILÉN. ÖFVERSEDD, TILLÖKT OCH FÖR I FINLAND GÄLLANDE MÅTT- OCH MYNTFÖRHÅLLANDEN OMARBETAD AF A. F. BORENIUS. H-FORS 1844. PRIS 28 KOP. S-R.

I flera af landets Tidningar har denna lärobok redan blifvit anmäld, nästan utan undantag med loford. Vi hafva visst intet skäl att icke förena oss i dessa, vitsordande för vår del bokens lämplighet såsom handbok, hvartill den isynnerhet rekommenderar sig genom reglornas korthet och precision.

En lärobok i Arithmetiken för Skolan har deremot enligt hittills vanlig undervisningsmetod varit ringa behöflig. Och vi hålla före, att denna metod äfven uppfyller allt, hvad i detta hänseende är nödigt. Läraren uppgifver muntligen regeln, förklarar denna och räkningssättets betydelse samt låter lärjungarne genast praktiskt tillämpa det framställda. Så tillgår det i de publika Skolorna; och intet vidare synes heller vara af nöden. Fördelaktigt kan det väl vara att låta lärjungen anteckna alla reglor sig till minnes, men vida viktigare är förklaringen, emedan regeln, utan att grunden inses, på hvilken den stöder sig, likväl aldrig kan af lärjungen i minnet bibehållas. Läraren är den enda vid Skolan, som sig till ledning kan behöfva en Lärobok och räknetabeller med tillhörande facitbok. För detta skolbehof är den ifrågavarande Läroboken alltför kompendiös, isynnerhet då den icke åtföljes af de nödiga tabellerna. Dessutom skulle den här komma att utvärda täflan med den annonserade Lärobok för Skolor, hvilken enligt vederbörligt uppdrag utarbetas af H-r Nervander och således säkert kommer att till begagnande vid Skolorna anbefallas. Att den skall åtföljas af räkneta-beller ökar också dess lämplighet för detta ändamål. Äfven i afseende å denna är det dock nödigt upplysa, att de af Förf. äskade requisitioner från Skolorna blifva helt och hållet onödiga, emedan läraren har svårt ålägga lärjungarne köpa en bok, af hvilken de åtminstone under sin skoltid icke hafva något verkligt behof.

Nämnda sammanlagda orsaker hafva framkallat det ofvan begagnade Handbok i stället för Lärobok. Den förra egenskapen, att nemligen begagnas för dagligt bruk af den mindre räkenkunnige, blir troligen denna skrifts bestämelse, hvartill den äfven synnerligen egnar sig. Dock hade kanske några mera upplysande förklaringar isynnerhet vid läran om Bråk icke varit öfverflödiga. En Recensent har

anmärkt, att bevis för Aritmetikens regler icke finnas inom densamma, samt att här förekommande bevis derföre rätteligen böra kallas förklaringar. Men vi anse, att t. ex. Förf-s förklaringar öfver räknings-sättet i Bråks multiplikation och division högst otydligt förklara, hvad de borde, utan äro de vanliga äfven i Forssells aritmetik upptagna förklaringarne i vår tanke här de enda rätta och upplysande. Bokens pris kan med hänseende till det goda pappret samt det ofta förekommande finare och siffer-trycket anses för ganska måttligt.

Man berättar från Helsingfors, att bokens utgifvare har för afsigt föranstalta en Finsk öfversättning af densamma. Kanske öfverskrida vi en anmälares befogenhet, om vi häröfver yttra oss. Men då anmälares såsom publicist äfven har tillstånd att tala om det kommande, så tager han sig friheten yttra sin tvekan, huruvida boken är lämplig att af almogen begagnas. Kortheten skulle här upphöra att vara en förtjenst, emedan den för den mindre bildade läsaren måste försvåra sakens uppfattning. Vi hoppas derföre, att Utgifvaren afser en bearbetning icke rätt och slätt en öfversättning.

10

99 MAN HÖR SÅ OFTA INDOLENSEN ...

Litteraturblad till Saima 2.V 1844

20

Man hör så ofta indolensen misströstande försäkra: »Finland är ett för litet land, att kunna ega en själfständig litteratur». – Se här ett bevis, huru litet verklig bildning och intresse för vetandet beror af ett folks nummertal. Det är hemtadt från Danmark, från ett land med någodt mindre folkmängd än Finlands, om man afräknar Schlesvigs och Holsteins Tyska befolkning.

År 1843 utgäfvos i Danmark 21 Tidskrifter och 51 Tidningar.

30

Bland de förra äro 3 för vetenskap och konst i allmänhet, 3 för Teologi, 3 för Juridik, 1 för Medicin, 1 för Skön Litteratur, 3 för Historie och Geografi, 1 för Naturhistorie, 1 för Krigsvetenskap, 2 för Teknologi, 2 för Folkskolan.

Bland Tidningarne äro 2 för Juridik, 1 Författningssamling, 1 för Medicin, 1 för »Videnskapernas Sellskabs» förhandlingar, 1 för Pedagogik, 6 Stifstidningar, 2 för blandad Tidsfördrifsläsning, 1 för Landthushållning.

En Tidskrift och fem Tidningar utgifvas för Allmogen.

Låt vara att i Norrige, som dock sjelft eger en mängd Tidningar och Tidskrifter, finnas afnämare af den Danska Litteraturen. Men må man då äfven till anförda periodiska litteratur räkna de Tyska Tidningar och Tidskrifter, som icke blott äro spridda i Schlesvig och Holstein utan i hela Danmark. Må man härmed jemföra litteraturens tillstånd i Finland och, om man för bildning och vetande eger den minsta känsla och kärlek, pröfva huru ousäglig bitter och nedslående denna jemförelse är.

40

50